

YENİ YILA GİRERKEN EK BİR SANİYE

Joachim W. EKRUTT

Dünyamız 1976'da bir parça yavaş döndüğü için 1 Ocak 1977'de güne bir saniye eklendi.

Jül Sezar 2000 yıl önce Roma takvimini düzenlerken, bir diktatör olarak zamanın geçimine el koymuştu, çünkü takvim yılı artık doğal mevsimlerle uyumuyordu. Bu yüzden Roma Şehrinin kuruluşundan sonraki 708 yılını (M.Ö. 46. yıl) 445 güne çıkardı ve böylece onu batı tarihinin en uzun yılı yapmış oldu, 46 yıldan başlayarak her yıl 365 gün ve her dört yılda bir de 366 gün olarak hesaplandı, ki böyle bir yıla artık yıl veya ekliyal adı verildi.

Bundan sonraki takvim reformu Sezar'dan 1600 yıl sonra oldu ve ondan çok daha mütevazı bir nitelik taşıyordu. Bu sefer de takvim yılların normal akışının önüne geçmişti. Papa Gregor XIII işi kolayca çözdü, yılı 10 gün kısalttı, 4 Ekim 1582'yi 15 Ekim izledi ve artık yıllara ait kuralları da bir parça değiştirdi.

1967 yılında Milletlerarası Ölçü ve Ağırlık Konvansiyonu Genel Konferansı Paris'te toplandı ve günlerce zaman ölçümünün yeni bir reformunu tartıştıkları zaman, bahis konusu olan aksaklık bir tek saniye idi. Fakat konferansın sonucu bilimsel bir devrime eşitti: zaman ölçüsü olarak dünyamız tahtından indiriliyordu. Zira bir saniye artık bir günün 86.000 de biri olarak kabul edilmiyor, bunun yerine mini mini atomların tam ölçülmüş sayıya titreşimleri geçiyordu.

Bu devrimin etkisi yeni yılda kendisini gösterdi. 1 Ocak 1977, aynı yıl içindeki herhangi bir günden tam bir saniye daha uzun olacaktı, yani 86.401 saniye. Bu eklemeye sebep dünyanın dakik olmamasıydı. O 1976 yılında mini mini bir zaman parçası fazla yavaş hareket etmişti. Atom zamanına göre onun saatleri geri kalıyordu. 1 Ocak'a eklenen bir saniye bu farkı dengeleyecekti.

Bu gibi çok ufak farklar, ancak 1960 yıllarında geliştirilmiş olan atom saatleri tarafından saptanabiliyordu, bunlar atom titreşimleriyle kontrol ediliyordu ve atom saatleri binlerce yılda ancak bir saniye yanlış gidiyorlardı. Uzmanlar

ellerine geçen böyle büyük bir zaman dakikliğinden faydalanmamak da istemediler.

Buna rağmen bu zaman yapıcılarını dünyadan da tamamiyle vaz geçemediler. Gerçi dünya pek dakik dönmüyordu, ama atom saatleri de yine ona uygun bir surette tik tak etmeliydi. Denizcilerin, örneğin, yıldızlara bakarak yollarını bulurken dünya zamanına uygun bir zamana ihtiyaçları vardı. Astronomlar ve fizikçiler bunun üzerine yeni bir zaman sistemi meydana koydular: "Ekli saniyeli koordine dünya zamanı".

Zaman sinyallerinin esası atom saati oluyordu. Fakat özel şekilde donatılmış gözlemevleri dünyanın dönme hızını sürekli surette kontrol ediyorlardı.

"Zenit teleskopu" adını alan özel bir teleskopla astronomlar her açık, berrak gecede özellikle seçilmiş duragan yıldızların konumlarını kontrol ediyorlardı. Aldıkları sonuçları Paris'e Burean International de l'Heure'e bildiriyorlardı. Sapma 0,7 saniyeyi geçer geçmez, büro direktörü alarım işareti veriyor ve bütün ulusal zaman kurumları, yine bir ek saniyeye gerek olduğunu anlıyorlardı. Bir saniye iki kere sayılıyor ve böylece de dünya atom zamanına uymak fırsatını buluyordu.

Bu dengeleme işi 1 Ocak'ta Orta Avrupa saatiyle gece 1'de yapıldı. Örneğin zaman sinyallerini doğrudan doğruya Alman Hidrografik Enstitüsü' (DHI) nden alan Alman radyoları saat birden önceki 5 saniyede ses sırasını pip-pip-pip-pip-piiip yerine pip-pip-pip-piiip-piiip verdiler, tabii her şey tam ve düzenli gittiği takdirde. Çünkü bazan radyo zaman ayarında çalışanlar eski alışkanlıklarıyla birinci piiip'den sonra devreyi kapatıyorlar ve böylece eski saniyenin esas piiip'i kayboluyordu.

Günlük haberlerden önce zaman ayarının verildiği sırada saniyelerin önemi olduğu için böyle bir yanlışlık yapılamaz.

Böylece dünyanın tekrar düzeninde olduğunu görmek insana ne kadar iyi geliyor.

STERN'den